

"סיפורי מן הרמ"ח" (ב"ב תשמ"ט) עמ' קע"א סיפור ט"ו וט"ז ע"ש.

[4] הרב מאיר ל. – וחיע"ה = במענה לשאלה על התואר "הנשר האלקי" במצבת קודש המגיד ממעזריטש ז"ל, מצאתי בקובץ "התמים" מכתב מהרה"ק לויי מברדיטשוב ז"ל להמגיד ז"ל, ומכנהו בתואר זה. וכמדומני שמכתבים הללו הם מן הגניזה החרסונית.

[5] הרב מנדל אורבך = בנדון נוסח מצבתו של המגיד הגדול. הנה לפני שנים רבות שמעתי בעצמי מפי הרה"ח ר' אהרן חזן ז"ל, שהוא בעצמו היה בהאניפוליע בשנות התר"פ ואז עוד היה המצב שם כבשנים קדמוניות (ואולי עוד משנים שלאחר פטירתו) דהיינו שלא היה כלל אוהל גדול מעל כל הציונים! אלא על כל ציון וציון דהיינו המגיד, ר"ר זוסיא, ר"ד מהאניפוליע ועוד. על כל ציון וציון היה אוהל קטן ונמוך למדי בנוי מעץ, ולא היה כלל מצבת אבן והיו נוהגים לחלוץ מנעלים לפני הכניסה לאוהל, משום שממש עמדו על מקום ההטמנה. ומכאן כנראה פשט המנהג בחב"ד וכדו' שחולצים מנעלים בעת השתטחות משום שכפי שהיה בימים ההם לא עשו מצבת אבן על קברי צדיקים משום שאין עושין נפשות לצדיקים. ואכן לא היה מצבה כלל! ולא רק שם, אלא גם בשאר מקומות כגון במעז'בוז' לא היה מצבה כי אם אוהל קטן ונמוך עשוי עץ ללא שום כיתוב כלל. והוסיף לי אז שהמצבות נעשו בתחילת עידן הקומוניזם שאז נתמעטו מאד ההולכים להשתטחות מפחד השלטון ובפרט בעיריות הקטנות ששם כל זר שהגיע למקום משך תשומת לב לא רצויה וממילא לא באו, ולכן יהודים בודדים בנו אויה מצבה בגניבה כדי שלא ישכח מקום קבורת הצדיקים, ונוסחי המצבה היו ללא שום מקור, וכגון שכשנפתחו השערים היה באניפולי אוהל מעל כל הציונים ושם על הקיר היה מצבה שעליה נחרתו כל השמות של כל הצדיקים יחד ועל שמו של ר"ר זוסיא נכתב ב"ר אברהם שכידוע אינו נכון אלא שם אביו היה ר' אליעזר זלמן. ועוד סיפר שהרב טייץ מאליובט ניו דז'ערזי ארה"ב נסע בחשאי למעז'בוז' ובנה שם אוהל לפי תיאוריו והסבריו של הרב יהושע העשיל ביק שהיה רב במעז'בוז' אך ר' אהרן חזן היה שם לאחר מכן וראה שלא דייק מאד במיקום האוהל כפי שר' אהרן זכר אותו מביקור קודם אלא היה בערך. ע"כ

[6] הרב מנחם ז. = בספר "מים רבים" (ווארשא תרנ"ט) במגילת יוחסין (בסוף ספר עמ' ה' בהערות "יד נתן" אות יט) מביא נוסח המצבה של המגיד הק' ז"ל, כפי שהעתיק לו הגאון ר"ז מרגליות אב"ד דאניפאלי וז"ל: "פ"נ אדמו"ר רשכבה"ג המאוה"ג הגאון בנגלה ובנסתר, כל רז לא אנס לי, הישר האלקי, בוצינא קדישא איש מופת, ה"ה מורינו ורבינו מו"ה ר' דוב בר' אברהם זללה"ה נפטר שנת תקל"ג י"ט כסליו" – עכ"ל, שם כתב "הישר האלקי", במקום "הנשר האלקי", ביטוי כזה נמצא בספרי קדמונים כגון "עקידת יצחק" שער ע"ג ע"ש.

[7] הרב יחיאל ג. = לא הבנתי את שאלת: מי כתב נוסח מצבת המגיד? מי מנסח כל מצבה? בני הנפטר... לא כך!

[8] הרב ש. י. אוביץ = י"ל, שעומק הכוונה בדברי ה"תפארת שלמה" הוא: שעל ידי שמזכירים לצדיק את זכויותיו מגביהים את המוחין שלו וגורמים לו לעבוד ה' במוחין עילאין. זה מה שעשה יעקב אבינו ליצחק אביו בשעה שהביא לו למאכל את הגדי בטרם יברכנו ואמר "הקרה ה' אלקיך לפניך" והזכיר לפניו את נס עקידתו שבה הקרה לו ה' את האיל תמורתו, וכשראה יצחק שיעקב יודע סוד זה הביץ ש"הקול קול יעקב". וממש כך נהג גם הרה"ק ר' יקותיאל תלמיד הרבי ר' אלימלך ששיבח - או הוא את רבו או רבו אותו - כדי להגביה את המוחין שלו. זה נלע"ד בפשטות.

[9] הרב ישראל מ. מנדלוביץ = בקשר הרב מקאריץ הנזכר בספר "בת עין" פרי בחוקותי הנזכר בעלון ל"ט, כנראה שהכוונה על הרה"ק רבי אשר צבי מאוסטראה ז"ל שהי' רב בקאריץ, וכעין דברים כאלה נמצא בספרו "מעין החכמה" פרי משפטים בענין אור לארבעה עשר ע"ש.

* * *

מי יודע ומי מכיר ?

[א]

בשו"ת "דברי חיים" מהגה"ק רבי חיים מצאנז ז"ל (ח"ב, חו"מ סי' לב כמעט בסוף) כתב וז"ל: והנה מצינו למופת כגון הרב הקדוש א"א רשכבה"ג מו"ה דוב בער זללה"ה ממעזריטש השאיר הגדולה לתלמידיו הרב הק' מברדיטשוב, ו"מאור עינים", ו"אור המאיר" זללה"ה – ע"כ, וצ"ע למה לא הזכיר את הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק ז"ל בין תלמידיו המגיד ממעזריטש ז"ל, והרי הוא הפיץ את תורת החסידות בפולין וגליציה כידוע?

להרחבת הנושא עיין בספר "אהל נפתלי" (אות שע"ג) המביא פירושו הנפלא והמפורסם של הרה"ק רבי זישא ז"ל עה"פ ונהר יוצא מעדן וגו' ש"גן" מרומז על רבי רבי אלימלך ז"ל וא"כ למה לא מזכירו?

תגובת המערכת = שם (בדב"ח הני"ל) ממשיך וכתב וז"ל: כן רבו הבעש"ט זללה"ה הניח המשרה זו לתלמידיו ולא לבנו שהי' קדוש ד', וכן רבינו הקדוש בעהמ"ח "נועם אלימלך" הניח המשרה לתלמידיו ולא לבנו, הגם שהיו קדושים למאד כידוע, ולכן אין בזה שום ירושה וכו' ע"ש – עכ"ל שם, וכיון שבדעתו הי' להזכירו בהמשך בנפרד לכן לא הזכירו בין תלמידיו רבו המגיד הק' ז"ל, והוא פשוט מאוד.

[ב]

כדאי היה לברר פעם, בספה"ק "תולדות יעקב יוסף" בפר' צו (דף נה, א) מובא, כאשר שמעתי מ"חכם אחד" הטעם שהרבנים נהגו לסבב בכפרים בחנוכה. - מי הוא אותו חכם? גם בספה"ק "עבודת ישראל" פ' וישלח (מט, א) לגבי שרו של עשו, מובא ג"כ הלשון "שמעתי בשם חכם אחד".

מעניין מי הם ה"חכמים" שלא הוזכר שםם בספרים. ויש עוד הרבה כאלו. יתכן היום בעידן של 'מאגרי ספרים', אולי אפשר לפענח ע"י השוואות, כי דברי תורה עניים במקום אחד וכו'.

[נתקבל מאת הרב מנשה מילר]

תגובת המערכת = אמנם, זהו אחד ממטרות העלון "נחלתנו", וכמובן שתלוי הרבה בשיתוף פעולה של קוראינו החשובים והנכבדים.

* * *

!! תגובות !!

תגובות לגליון "נחלתנו" הקודמים

[1] הרב אהרן מושקוביץ = יש לציין להערת הרב נוסבויס כי בספרי ההיסטוריונים המסכילים בימים ההם כבר מכנים את הרבי מלובלין ז"ל בשם "הרואה" או "החוזה" ומסתמא שמעוה בחצר החסידים.

[2] הרב חיים בן יצחק = בספר "בארות המים" (עמ' כח, ב) מובא הסיפור הידוע מהמגיד הק' מקאזניץ ז"ל שאמר לפני כל נדרי וז"ל: "... ואם מפאת חסרון האורים והתומים.. הלא בלובלין יש לך החוזה הרב רבי איציקיל המאיר כ"אורים ותומים" אשר הי' נקבע בלבו של אהרן הכהן הגדול... וכו' ע"ש. ולא כמש"כ בספר "אנציקלופדיה לחסידות" (ח"ב עמ' רפ"ה בערכו) וז"ל: ...קשה לדעת מי הכתירו בתואר החוזה ומתי. בדורו, על אף הערצת כל גדולי הדור אליו, אין הוא נזכר בתואר בלתי רגיל זה – ע"כ.

[3] הרב מנחם ז. = עיין בספר "שבע רצון" (פאדגורוזע תרס"א) מובא סיפור הידוע מהרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין ז"ל שנסע פעם להרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז' ז"ל וכבדוהו מאוד, ובער"ש כשהלך לטבול בנהר לקח את הרה"ק מלובלין במרכבתו, ובמשך הנסיעה הי' בוחן את הרה"ק מלובלין ז"ל אם ירגיש בדבר, והיה כבואם למקום אחד בשדה כששאל מה ירגיש החוזה מלובלין, השיב לו אוריא דארץ ישראל, והשיב כן, אח"כ שאל אותו שוב, והשיב בחי' ירושלים, ואח"כ מקום המקדש, ובטבילה בנהר שאל אותו ג"כ מה ירגיש, והשיב בחי' "נהרא דאפרסמונא", וישמח הרה"ק רבי ברוך ז"ל ואמר "כי חוזה נאמן הוא קולע אל השערה ולא יחטא" – ע"כ. וכן נזכר בתואר "החוזה", בספר "דברים ערבים" עמ' 87, ובספר